

A TANÁCSOK A KÖNYVTÁR SEGÍTSÉGÉVEL BIZTOSÍTHATJÁK MINDENKI SZÁMÁRA A FOLYAMATOS MŰVELŐDÉS LEHETŐSÉGEIT

A szocialista társadalom építése művelt, sokoldalúan képzett embereket kíván. Ezt segítik elő a különböző könyvtárak is, amelyek a *népművelés leghatékonyabb intézményei*, s amelyek — úgy vélem — a felszabadulásunk óta eltelt 25 év alatt minden nehézség ellenére is a legtöbbet tették a kiművelt emberfők sokaságának kialakítása érdekében. Hozzászólásomban a tanácsi könyvtárak helyzetéről szeretnék néhány gondolatot elmondani. Ennek magyarázatát az adja, hogy ahhoz a 913 könyvtárhoz tartozom, akik 1950 és 1969 között végezték el az egyetem könyvtárszakát, de ezen belül ahhoz a 303-hoz, aki jelenleg nem ilyen munkakörben dolgozik.

Amikor munkába léptem, igen elszomorodva tapasztaltam, milyen rossz körülmények között fejtik ki tevékenységüket a kisvárosi könyvtárak; korántsem olyan épületekben és olyan feltételek között működnek, ahogyan azt tanáraink nekünk az egyetemen tanították. Ellentmondást láttam a tanultak és a valóság között.

Egyetérték azzal a megállapítással, hogy a magyar könyvtárügy a felszabadulás után — s ezen belül is a II. könyvtárügyi konferencia óta — jelentős utat tett meg. de eredményeink elismerése mellett látnunk kell, hogy még ma is szép számmal vannak nehézségeink, pedig a lakosság műveltségi színvonalának emelése érdekében nagyobb előrelépésre lenne szükség.

Az egyik ilyen nehéz probléma a konferencia tézisei szerint is az, hogy ma még nagyon sok helyen nincs megfelelő könyvtáráépület, s a tanácsi könyvtárak — főleg a kisvárosiak, községiak, de helyenként a megyeiek is — igen rossz feltételek között végzik fontos művelődéspolitikai tevékenységüket. Teljes mértékben tisztában vagyok azzal, hogy a népgazdaság teherbíró-képessége véges, mégis az a véleményem, hogy jó, eredményes és hatékony könyvtári munkát csak korszerű épületben, korszerű feltételek mellett, szakképzett könyvtárosok segítségével lehet végezni.

Ismerem a tanácsok pénzügyi lehetőségeit, mégis azt kell mondanom: *minden tanácsi testület egyik alapvető feladata, hogy az iskolák mellett létrehozzák az iskolán kívüli művelődés legfontosabb bázisintézményét, a könyvtárt, mert ennek segítségével biztosíthatják a folyamatos művelődés lehetőségeit és feltételeit mindenki számára.* Most a gazdasági lehetőségeket és az üzemek, szövetkezetek teherbíró képességét is figyelembe véve meg kellene vizsgálni azt, milyen módon lehetne meggyorsítani az új, korszerű könyvtárak építését! Úgy vélem, ez is a közművelődés, a könyvtárügy társadalmi ügyévé válását jelentené, és a közös összefogás lehetőségeit az építésnél eredményesen hasznosítani lehetne.

Meglátásom szerint ugyanilyen összefogás lenne szükséges a könyvvállomány gyarapításában, figyelembe véve a tézisek adatait is, amelyek világosan tükrözik az állománygyarapítás nehézségeit, részben a növekvő könyvtárak, részben pedig a kiadványok egyre nagyobb száma miatt. A városi, de az iskolai és községi könyvtárakban is *az eddiginek legalább kétszeresére kellene emelni a könyvbiztosítási keretet*, hogy az olvasók igényeit jobban ki tudjuk elégíteni.

A könyvbiztosításban, illetve a könyvvállomány gyarapítására irányuló anyagi összefogásban az ipari üzemektől származó támogatás mellett határozottabban kellene támaszkodni a ma már többségükben jómódú, gazdag szövetkezetek, termelőszövetkezetek segítségére is, felhívni figyelmüket a könyv által szerzett ismeretek jelentőségére.

Hadd mondjam el azt is: messzemenően egyetérték az V. nevelésügyi kongresszus azon megállapításával, miszerint *ne épüljön új iskola könyvtár nélkül, mert vallom azt, hogy nem lehet elég korán kezdeni az olvasásra nevelést!* Jelenlegi általános és középiskolai könyvtárhálózatunk igen szegényes. Nagyon rossz feltételek között működik, ezért ezen a helyzeten a következő időszakban feltétlenül változtatni kell, ha biztosítani akarjuk a társadalom egésze érdekében a jövőre felkészülő ifjúság olvasás-igényének kielégítését, képzését, művelődését. Csak ha jobb tárgyi

feltételeket, vonzóbb környezetet és választékos könyvvállományt tudunk nyújtani a fiatalabb és idősebb olvasóknak, akkor remélhetjük, hogy a következő másfél évtizedben a lakosság egyharmada könyvtári olvasóvá válik.

A tárgyi feltételek megteremtésén felül igen fontos feladatnak tartom a könyvtárak szakember-ellátását. Kevés a jól képzett könyvtáros. A tanácsi könyvtárakban nincs elegendő számú technikai személyzet, amely megkönnyítené az amúgy is kevés szakember munkáját. Ezekben a helyeken nagyarányú a könyvtárosok cserélődése is, főleg a férfiak, fiatalok körében, akik sok esetben anyagi okokból helyezkednek el más pályán. A kereseti lehetőségek, az élet- és munkakörülmények nem gyakorolnak vonzerőt a fiatalokra, és igaz az a megállapítás is, hogy *a szakma társadalmi elismertsége igen alacsony fokú.*

Egyetértek a konferencia téziseiben leírtakkal: a tanítóképző intézetekben folyó könyvtárosképzés nem elégíti ki a könyvtárakat. A könyvtár- és népművelési szak összekapcsolása miatt úgy látjuk, hogy kiszorult az anyagból a könyvtárosok számára szükséges dokumentumismeret, s a gyakorlati tapasztalat azt bizonyítja, hogy az általános népművelési ismeretekből többet kapnak a képzés idején, mint a könyvtár-tudományi ismeretekből, illetve a könyvtári gyakorlatból. Ritkán találkozunk olyan fiatalokkal, akik a tanítóképző intézetekből jó felkészültséggel jönnek ki. Sokan közülük nem is szeretik a könyvtári munkát, s a lehetőségek szerint inkább művelődési központokban, művelődési otthonokban helyezkednek el.

Végezetül a járási könyvtárak helyzetéről szeretnék szólni. Ismeretes, hogy új tanácstörvény készül, amely megszünteti a járási tanácsokat. Ez a készülő törvény sok bizonytalanságot, sok problémát vet fel a járásoknál. A munka zavartalan vitele érdekében helyes lenne, ha mielőbb döntés születne a megszűnő járás kezelésében és felügyelete alatt működő könyvtár sorsáról. Bár a járási székhelyek — amennyiben nem városok — minden bizonnyal nagyközségi rangra emelkednek a következőkben, de még mindig kérdéses, hogyan fogják biztosítani a jelenlegi járási könyvtárak üzemelését, működését, illetve felügyeletét a községi szakigazgatási szerveken belül. A megoldás módját előre meg kell tervezni, nem lehet várni tavaszig.

Végezetül engedjék meg, hogy elmondjam, úgy vélem: ez a konferencia is bizonyítja a könyvtárak, a könyvtártudomány és a tájékoztatás fontosságát, szükségességét, s erősíti azt a kapcsolatot, amely hazánk könyvtárai és könyvtárosaival között megvan, de amely lehetne még szorosabb. A konferencia nem kis mértékben hozzájárul a következő évtized könyvtárügyi feladatainak meghatározásához és végrehajtásához, valamint a könyvtárosok szakmai és társadalmi elismeréséhez.

DARVAS JÓZSEF

AZ ÍRÓSZÖVETSÉG ELNÖKE

JOBB ELLÁTÁSI FELTÉTELEKET KELL TEREMTENI A KÖNYVTÁRI MUNKÁNAK!

1955-ben, a második könyvtárügyi konferencián más minőségben ültem az elnöki asztalnál. Engedjék meg, hogy most, mint író és az Írószövetség elnöke köszöntsem önöket nagyon meleg szeretettel, mert mi írók és könyvtárosok nagyon erős szövetségesek vagyunk.

Meglehetősen gondal próbáltam végigolvasni a konferencia előkészítő anyagait, és ellentétben azzal, hogy annak idején a népművelési konferencia előkészítésével és anyagaival szemben elégedetlenségemet fejeztem ki, most azt kell mondanom, hogy ezeket az anyagokat és magukat a *teziseket is nagyon jóknak tartom.*

Egyetértek azzal is, amit itt az anyagok és a referátum az elmúlt tíz-tizenöt esztendő fejlődéséről mondanak. Valóban hatalmas a fejlődés, igen nagyok az eredmények, de azt hiszem, az elvégzett dolgokra nem kell túlságosan sok szó. Inkább arról érdemes beszélni, ami előttünk van. A hangsúlyt erre tennem. Tényleg impónálóak a számok, a fejlődés adatai, de számomra az volt a legizgalmasabb — szomorúan izgalmas —, hogy ha az utolsó évek tendenciáit nézem, akkor majdnem minden mutatóban, vagy legalábbis a legfontosabb mutatókban stagnálást, sőt helyenként *visszaesést látok.* Azt hiszem, ha ezen a konferencián a jövő felé tekintünk, első-sorban azt kell vizsgálni, hogy mit kell tenni.